

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ В СИНЕРГІЇ З НАУКОЮ ТА ІННОВАЦІЯМИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Гарбар Сергій Пилипович

*здобувач наукового ступеня доктора філософії (PhD) III курсу,
спеціальність 075 Маркетинг*

*Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Сучасні трансформаційні процеси в економіці, посилення глобальної конкуренції та швидкий розвиток технологій зумовлюють необхідність переосмислення ролі інтелектуального капіталу як ключового ресурсу інноваційного розвитку підприємств. У контексті синергії науки та інновацій інтелектуальний капітал набуває стратегічного значення, оскільки саме він забезпечує генерацію нових знань, їх трансформацію у практичні рішення та формування стійких конкурентних переваг.

Інтелектуальний капітал підприємства доцільно розглядати як сукупність знань, компетенцій, досвіду та інноваційного потенціалу, що формуються і реалізуються через взаємодію трьох основних складових: людського капіталу (знання, навички, творчі здібності персоналу), структурного капіталу (технології, патенти, організаційні процеси) та споживчого капіталу (ділова репутація, бренд, відносини з клієнтами). Саме їх узгоджене функціонування створює ефект синергії, який посилює інноваційний потенціал підприємства.

В умовах сучасних викликів особливого значення набуває інтеграція інтелектуального капіталу з науковими дослідженнями та інноваційною діяльністю. Проте в Україні спостерігається певна фрагментарність цього процесу, що проявляється у недостатній взаємодії між наукою, освітою та бізнесом. Це ускладнює ефективне використання знань як економічного ресурсу та стримує розвиток інноваційної економіки.

Однією з ключових проблем залишається недостатня узгодженість між поняттями інтелектуального капіталу та інтелектуальної власності. Така ситуація обмежує можливості капіталізації знань і перетворення їх у реальні активи підприємств. Водночас сучасні умови вимагають формування нових підходів до управління знаннями, що передбачають їх систематизацію, збереження, поширення та ефективне використання у бізнес-процесах.

У науковому дискурсі інтелектуальний капітал дедалі частіше розглядається як система соціально-економічних відносин, пов'язаних із

формуванням, використанням і відтворенням знань. Такий підхід дозволяє аналізувати його не лише як сукупність ресурсів, а як динамічний процес, що забезпечує безперервний розвиток підприємства. Водночас важливим є розмежування понять «інтелектуальний» та «людський» капітал, оскільки останній є лише складовою ширшої системи інтелектуальних ресурсів [2].

В умовах цифровізації та інноваційної трансформації економіки інтелектуальний капітал стає визначальним чинником конкурентоспроможності підприємств. Його ефективне використання передбачає активне впровадження інновацій, розвиток корпоративної культури, орієнтованої на знання, а також створення сприятливого середовища для творчої діяльності персоналу [1].

Разом з тим розвиток інтелектуального капіталу супроводжується низкою проблем, серед яких:

- відтік кваліфікованих кадрів;
- недостатнє фінансування науково-дослідних та інноваційних проєктів;
- низький рівень мотивації працівників;
- складність адаптації до швидких змін у бізнес-середовищі.

Ці фактори суттєво впливають на здатність підприємств до інноваційного розвитку та формування довгострокових конкурентних переваг.

Вирішення зазначених проблем потребує впровадження сучасних підходів до управління інтелектуальним капіталом, серед яких:

- інвестування у розвиток людського капіталу через освіту та підвищення кваліфікації;
- створення ефективних систем мотивації та стимулювання інноваційної активності;
- впровадження цифрових платформ управління знаннями;
- розвиток партнерства між бізнесом, наукою та освітніми установами;
- інтеграція підприємств у міжнародні інноваційні мережі.

Особливу роль у цьому процесі відіграє формування інноваційної культури, яка сприяє генерації нових ідей та їх впровадженню у практичну діяльність. Використання сучасних інформаційних технологій, включаючи цифрові бази знань та елементи штучного інтелекту, відкриває нові можливості для розвитку інтелектуального капіталу.

Важливим напрямом є також забезпечення ефективної капіталізації інтелектуальних ресурсів, що передбачає розробку механізмів оцінки, обліку та використання інтелектуальних активів. Це дозволяє

перетворити знання на джерело економічної вигоди та підвищити ринкову вартість підприємств.

Таким чином, у контексті синергії науки та інновацій інтелектуальний капітал виступає ключовим драйвером розвитку підприємств. Його ефективне формування та використання забезпечує адаптацію до сучасних викликів, підвищення конкурентоспроможності та створення передумов для сталого економічного зростання.

Отже, підприємства, які орієнтуються на розвиток інтелектуального капіталу, інтеграцію знань і впровадження інновацій, мають значно більше можливостей для досягнення успіху в умовах глобалізації та цифрової трансформації економіки.

Література:

1. Собко О. М., Крисоватий І. А. Оцінювання впливу інтелектуального потенціалу на розвиток інноваційного підприємництва в Україні. Економічний аналіз. 2021. Том 31. № 2. С. 62-69.

2. Літвінов О. С. Інтелектуальний капітал підприємства: сутність, оцінка, розвиток : монографія / Олександр Літвінов. – Одеса : Астропринт, 2019. – 392 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-10>

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДООХОРОННИМИ ТЕРИТОРІЯМИ

Гопанчук Ірина Олександрівна

здобувачка вищої освіти ОС «магістр»

за спеціальністю D3 «Менеджмент»,

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Микитин Тарас Миронович

доктор економічних наук,

завідувач кафедри документальних комунікацій та менеджменту

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Еколого-економічні механізми представляють собою комплекс організаційно-правових, фінансово-економічних, ринкових та інформаційних інструментів, що мають на меті забезпечення